

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В. СТЕФАНИКА

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління на макро- та мікрорівні

Освітня програма Публічне управління та адміністрування

Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування

Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування

**інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки
кафедра управління та бізнес-адміністрування**

Івано-Франківськ – 2019 рік

Робоча програма Управління на макро- та макрорівні спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування (освітня програма "Публічне управління та адміністрування") – 15 с.

Розробник:

Томашевська А.В., к.е.н., доцент кафедри управління та бізнес адміністрування,

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри управління та бізнес адміністрування

Протокол № 1 від 27.08.2019 року

Завідувач кафедри управління та бізнес адміністрування

(Жук О.І.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування	Нормативна	
Модулів – 2	281 Публічне управління та адміністрування (освітня програма "Публічне управління та адміністрування")	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання 1		Семестр	
Загальна кількість годин - 180		3-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		30	10
		Практичні, семінарські	
		30	10
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
120	160		
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30 % та 70 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є засвоєння системи економічних знань, на яких базується сучасний мікроекономічний та макроекономічний аналіз; розвиток навичок пояснення змісту економічних явищ з використанням універсального інструментарію моделювання.

Основними **завданнями** дисципліни є:

- засвоєння студентами основних понять та категорій сучасної економічної науки;
- вивчення основних законів та принципів управління економікою;
- опанування основними закономірностями поведінки економічних суб'єктів на мікро- та макроекономічному рівнях;
- набуття практичних навичок економічного аналізу та пояснення змісту основних індикаторів економічного розвитку й механізмів державного регулювання основних економічних процесів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- механізм функціонування національної економіки на підставі сучасних макроекономічних теорій, основні макроекономічні показники, механізм дії фіскальної та монетарної політики.
- поведінку споживачів і господарчих суб'єктів, які прагнуть реалізувати свої економічні інтереси, оптимально використовуючи обмежені ресурси альтернативного застосування.

вміти:

- застосовувати поняття і категорії макроекономіки до аналізу макроекономічної політики.
- користуватися поняттями і категоріями мікроекономіки та застосовувати їх до аналізу ринкових ситуацій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен освоїти **компетентності:**

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ФК.2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

Програмні результати навчання:

ПР4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Управління на макрорівні

Тема 1. Вступ до макроекономіки та основні макроекономічні показники.

1. Охарактеризувати макроекономіку як науку та основні макроекономічні показники.

2. Проаналізувати макроекономічні моделі: суть та роль у макроекономічному аналізі і прогнозуванні.

3. Розглянути загальну характеристика ВВП. Принципи та методи розрахунку ВВП

4. Проаналізувати ВВП та економічний добробут.

Тема 2. Економічне зростання та цикли ділової активності

1. Економічний розвиток у часовому вимірі, його форми та показники.

2. Економічне зростання

3. Циклічні коливання економіки, їхня природа та види.

Тема 3. Макроекономічна нестабільність: управління на ринку праці.

1. Охарактеризувати цикли ділової активності: фази циклу та причини коливань.

2. Безробіття: основні визначення та вимірювання.

3. Основні економічні та соціальні втрати від безробіття. Закон Оукена.

4. Взаємозв'язок інфляції та безробіття

Тема 4. Макроекономічна рівновага та її регулювання.

1. Кейнсіанська теорія сукупного попиту

2. Рівновагу сукупного попиту і сукупної пропозиції. Фактичні та планові витрати. Кейнсіанський хрест

3. Коливання рівноважного обсягу випуску навколо потенційного рівня.
Мультиплікатор автономних витрат

Тема 5. Споживання, заощадження та інвестиції

1. Споживання і заощадження як функції доходу;
2. Кейнсіанська концепцію споживання;
3. Модель „заощадження – інвестиції” як модель макроекономічної рівноваги;
4. Державна інвестиційна політика і її вплив на розвиток національної економіки

Тема 6. Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом.

1. Основні елементи бюджетно-податкової політики
2. Бюджетний дефіцит та управління державним боргом.
3. Зовнішня заборгованість та управління зовнішнім боргом.

Тема 7. Грошово-кредитна політика у макроекономічному регулюванні.

1. Види та функції грошей. Грошові агрегати.
2. Мультиплікативне розширення депозитів. Модель пропозиції грошей.
3. Сутність і функції попиту на гроші: ефекти доходів, цін на процентних ставках.
4. Організаційно-технологічні моделі планування рівноваги на грошовому ринку.
5. Грошово-кредитна політика.

Тема 8. Торговельна політика. Обмінний курс.

1. Тарифні та нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі
2. Види та функції обмінного курсу
3. Валютний ринок та фактори валютного ринку

Тема 9. Моделі відкритої економіки та моделі економічного зростання

1. Фактори, що впливають на ефективність економічної політики у відкритій економіці
2. Поняття, вимірники і фактори економічного зростання

Змістовний модуль №2. Управління на мікрорівні.

Тема 10. Мікроекономіка як наука. Теорія попиту і пропозиції. Еластичність.

1. Основні поняття мікроекономіки.
2. Попит і обсяг попиту. Пропозиція і обсяг пропозиції.
3. Ринкова рівновага та динамічна модель ринкової рівноваги.

4. Еластичність попиту за ціною та її вимірювання. Еластичність попиту та витрати споживача. Еластичність попиту за доходами.

5. Перехресна еластичність попиту.

Тема 11. Теорія фірми, виробництво та вартість.

1. Процес виробництва. Ресурс та випуск.

2. Економічна та бухгалтерська вартість

Тема 12. Діяльність фірми в умовах конкуренції.

1. Процес виробництва та виробнича функція.

2. Попит, виручка і прибуток конкурентної фірми.

3. Максимізація прибутку фірми.

Тема 13. Теорія ринків ресурсів.

1. Оцінка конкурентних ринків факторів виробництва

2. Визначення попиту, пропозиції і рівноваги на конкурентному ринку

праці

Тема 14. Ефективність, справедливість і державна влада

1. Причини державного втручання у роботу ринків

2. Пояснити справедливість, ефективність і аналіз політичних рішень

3. Розуміння суспільного блага

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методичні основи фінансового менеджменту													
Тема 1. Вступ до макроекономіки та основні макроекономічні показники.		2	2			10			1	1			12

Тема 2. Економічне зростання та цикли ділової активності		2	2			10						12
Тема 3. Макроекономічна нестабільність: управління на ринку праці.		2	2			10		1	1			12
Тема 4. Макроекономічна рівновага та її регулювання.		2	2			10		1	1			12
Тема 5. Споживання, заощадження та інвестиції		2	2			10		1	1			12
Тема 6. Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом.		2	2			10		1	1			12
Тема 7. Грошово-кредитна політика у макроекономічному регулюванні.		2	2			10		1	1			12
Тема 8. Торговельна політика. Обмінний курс.		2	2			10		1	1			12
Тема 9. Моделі відкритої економіки та моделі економічного зростання		2	2									12
Разом за змістовим модулем 1		18	18	-	-	80	-	7	7	-	-	108
Змістовий модуль 2. Управління на мікрорівні												
Тема 10. Мікроекономіка як наука. Теорія попиту і пропозиції. Еластичність.		2	2			10		1	1			14
Тема 11. Теорія фірми, виробництво та вартість.		4	4			10						14
Тема 12. Діяльність фірми в умовах конкуренції.		2	2			10		1	1			14
Тема 13. Теорія ринків ресурсів.		2	2			10		1	1			14

Тема 14. Ефективність, справедливість державна влада			2	2			10						12
Разом за змістовим модулем 2			12	12			40		3	3			52
Усього годин	180	30	30	-	-	120	180	10	10	-	-		160

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до макроекономіки та основні макроекономічні показники.	2
2	Тема 2. Економічне зростання та цикли ділової активності	2
3	Тема 3. Макроекономічна нестабільність: управління на ринку праці.	2
4	Тема 4. Макроекономічна рівновага та її регулювання.	2
5	Тема 5. Споживання, заощадження та інвестиції	2
6	Тема 6. Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом.	2
7	Тема 7. Грошово-кредитна політика у макроекономічному регулюванні.	2
8	Тема 8. Торговельна політика. Обмінний курс.	2
9	Тема 9. Моделі відкритої економіки та моделі економічного зростання	2
10	Тема 10. Мікроекономіка як наука. Теорія попиту і пропозиції. Еластичність.	2
11	Тема 11. Теорія фірми, виробництво та вартість.	4
12	Тема 12. Діяльність фірми в умовах конкуренції.	2
13	Тема 13. Теорія ринків ресурсів.	2
14	Тема 14. Ефективність, справедливість і державна влада	2
Разом		30

6. Самостійна робота

Зміст СРС з дисципліни складається з таких видів роботи:

- підготовка до аудиторних занять;
- виконання практичних завдань протягом семестру;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом;
- написання індивідуальної роботи;
- підготовка до усіх видів контролю.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до макроекономіки та основні макроекономічні показники.	12
2	Тема 2. Економічне зростання та цикли ділової активності	12
3	Тема 3. Макроекономічна нестабільність: управління на ринку	12

	праці.	
4	Тема 4. Макроекономічна рівновага та її регулювання.	12
5	Тема 5. Споживання, заощадження та інвестиції	12
6	Тема 6. Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом.	12
7	Тема 7. Грошово-кредитна політика у макроекономічному регулюванні.	12
8	Тема 8. Торговельна політика. Обмінний курс.	12
9	Тема 9. Моделі відкритої економіки та моделі економічного зростання	12
10	Тема 10. Мікроекономіка як наука. Теорія попиту і пропозиції. Еластичність.	14
11	Тема 11. Теорія фірми, виробництво та вартість.	14
12	Тема 12. Діяльність фірми в умовах конкуренції.	14
13	Тема 13. Теорія ринків ресурсів.	14
14	Тема 14. Ефективність, справедливість і державна влада	2
Разом		120

7. Індивідуальні завдання

Для закріплення теоретичних знань і практичних навичок з дисципліни студентам пропонується виконати контрольну роботу згідно з індивідуальним планом роботи.

Викладач перевіряє та оцінює завдання. Результатами оцінки завдання можуть бути:

- «зараховано» (робота не потребує захисту у випадку якісного її виконання);
- «доопрацювати або захистити» (в роботі є помилки або суперечні питання, які можуть бути виправлені письмово або захищені усно);
- «повертається студенту» (у випадку коли робота виконана невірно або не відповідає завданню вона повертається студенту для повторного її виконання).

8. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни застосовуються такі методи навчання студентів:

- пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний) метод: викладач організує сприймання та усвідомлення студентами інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її;
- репродуктивний: викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;
- проблемного виконання: викладач формулює проблему і вирішує її, студенти стежать за ходом творчого;
- частково-пошуковий.(евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом;
- дослідницький: викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

Під час вивчення дисципліни застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

9. Методи контролю

Поточний контроль передбачає:

- Тести,
- Контрольні запитання,
- Кейси,
- Завдання для індивідуальної роботи,
- Завдання для самостійної роботи
- ворштити

Підсумковий контроль передбачає: екзамен.

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Практичне заняття	25
Самостійна робота	5
Індивідуальне завдання (написання та захист проєкту)	20
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Робота на парах	Оцінка за самостійну роботу	Оцінка за індивідуальне завдання	Екзамен	Разом
25	5	20	50	100
<ul style="list-style-type: none"> • Оцінювання відповідей студентів на практичних заняттях відбувається за 100 бальною шкалою. 				

- По завершенні теоретичного навчання середнє арифметичне усіх отриманих оцінок у 100-бальній шкалі множиться на ваговий коефіцієнт 0,4, відповідно – максимальний бал за усі отриманні заняття у підсумку може скласти 40 балів.
- Оцінювання за екзамен відбувається у 100-бальній шкалі, отримана оцінка сходиться

- на ваговий коефіцієнт 0,5.
- Підсумкова оцінка за вивчення дисципліни складається із математичної суми балів за роботу на парах (максимально – 40 балів), отриманих балів за самостійну роботу (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,05, відповідно максимальний бал за самостійну роботу може скласти 5 балів), оцінки за індивідуальне завдання (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,05, відповідно максимальний бал може скласти 5 балів) і оцінки, отриманої за екзамен (максимальний бал – 50 балів), що в сумі максимально може скласти 100 балів.
- При виставленні балів за модульний контроль оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, написання есе, опрацювання завдань, підготовка презентацій доповідей, підготовка індивідуальних завдань тощо.
- Якщо студент не складав змістовий модуль з поважних причин, які підтверджені документально, то він має право на його складання з дозволу зав. кафедри (за заявою).
- Оцінка за іспит формується із суми відповідей студентів на 3 основні запитання та 2 додаткові (по 10 балів за кожне запитання), або, за вимогою – на основі результатів тестування (максимальна оцінка за тести – 50 балів).

Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою:

- 90-100 балів* – Студент вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні уміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.
- 70-89 балів* – Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні граматичні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.
- 50-69 балів* – Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно; на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; планує та виконує частину завдань за допомогою викладача.
- Менше 50 балів* – У студента не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	

80-89	B	добре	зараховано
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
25-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-24	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

Література:

Основна

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін.; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. 3-тє вид., виправл. та доп. Л.: Апріорі, 2017. Кн.1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. 567 с.
2. Вступ до макро- та мікроекономіки : навчальний посібник / Г. І. Скорик, М. Б. Швецова, П. І. Стецюк. Друге видання. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 164 с.
3. Дружиніна В. В. Мікроекономіка [Текст] : навч. посіб. / В. В. Дружиніна, О. І. Черноус. – Харків : Друкарня Мадрид, 2015. – 254 с.
4. Економічна теорія : підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон.ун-т, 2017. 608 с.
5. Економічна теорія: Макро- і мікроекономіка: Навч. посібник / За ред. З.Ватаманюка та С. Панчишина. 3-тє вид., доп. К.: Альтернативи, 2015. 608 с.
6. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний ресурс] / Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко Н.В. та ін. – К.: КНЕУ, 2017 – 200 с. Режим доступу: http://feu.kneu.edu.ua/ua/depts4/mdu/disciplines_of_bachelor_level_mdu/macroeconomics/
7. Малий І. Й. Макрорегулювання фінансового сектору : монографія / І. Й. Малий, Т. О. Корольок. – К. : КНЕУ, 2015. – 304 с.
8. Хмель С. М. Мікроекономіка: задачі, вправи, тести [Текст] : [навч. посіб.] / С. М. Хмель, В. І. Хмель, О. В. Зіброва. – Харків : ХАІ, 2016. – 59 с.

Додаткова

1. Андрєюк Н. В. Мікроекономіка: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2004. – 176 с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Ігнатюк А. І., Слухай С. В. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 679 с.
3. Безугла В. О., Постіл І. І. Мікроекономіка: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2007. – 288с.
4. Бєсєдіна Г. Є. Мікроекономіка [Текст] : практикум / Г. Є. Бєсєдіна ; Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Харків : Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2013. – 99 с.
5. Вініченко І. І., Дацій Н. В., Корецька С. О. Мікроекономіка: Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2005. – 272с.
6. Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф. Мікроекономіка: Практикум: Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2004. – 404 с.
7. Калініченко О. В. Макроекономіка. Практикум: Навч. посіб. / О. В. Калініченко, О. Д. Плотник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 656 с.
8. Калініченко О. В., Березіна Л. М. Мікроекономіка: Практикум. Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2008. – 432с.
9. Канцір І. А., Кліпкова О. І., Іванець Л. В. Макро-мікроекономіка: від теорії до практики: Навчальний посібник. – Л.: Новий Світ-2000, 2011. – 443 с.
10. Кравченко О. А. Мікроекономіка: теорія і практикум [Текст] : навч. посіб. / О. А. Кравченко ; Одес. нац. політехн. ун-т, Ін-т бізнесу, економіки і інформ. технологій. – Одеса : Астропринт, 2014. – 255 с.
11. Кулішов В. В. Мікроекономіка: Основи теорії і практикум: Навч. посібник. – Л.: Магнолія плюс, 2004. – 332с.
12. Макроекономіка: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 851 с.
13. Макроекономіка: навч. посібник / за ред. В. П. Решетило. – Харків: ХНАМГ, 2013. – 295 с.
14. Мельникова В. І., Яременко В. Г., Мельникова О. П., Корнівська В. О. Мікроекономіка: Навч. посібник. – К.: Професіонал, 2005. – 400с.
15. Мікроекономіка: практикум: навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевича. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К.: Знання, 2010. – 491 с.
16. Панчишин С. Макроекономіка: підручник / С. Панчишин. – К.: Либідь, 2001. – 614 с.
17. Рудий М. М. Мікроекономіка: Навч. посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Каравела, 2010. – 360 с.

18. Савченко А. Г. Макроекономіка: підручник / А.Г. Савченко. – 2 вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 448 с.

19. Талавиря М. П. Макроекономіка: [Навчальний посібник] / Гойчук О. І., Талавиря М. П., Ожелевська Т. С. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 560 с.

20. Федоренко В. Г., Денисенко М. П., Качала Т. М. Макро- і мікроекономіка: Теоретичні аспекти: Навчально-методичний посібник / За ред. В. Г. Федоренка, М. П. Денисенка. – К.: Алерта, 2013. – 728 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів України
2. <http://www.niss.gov.ua> – сайт Національного Інституту стратегічних досліджень
3. <http://www.europa.eu.int> – сайт ЄС
4. <http://www.cnn.com> – новини CNN
5. <http://www.search.global.epnet.com> – електронний формат наукових журналів
6. <http://www.inf.kiev.ua> – ділова Україна
7. <http://www.infoart.ru8000/misc/news/obzori/htm> – огляд преси
8. <http://www.isi.gov.ua> – матеріали ЄС і Р